

Nezvalova reklama na mýdlo s jelenem

Vítězslav Nezval od dětství zbožňoval vůni mýdel, psal o nich i básně:

*prosil jsem matku aby koupila voňavé mýdlo
a když je koupila nechal jsem jídla
a do večera jsem voněl k hedvábnému pijáčku¹*

*Jak srdce matky
rozpouští mýdlo všechen kal
voní jak růže ze zahrádky
pění jak láska puká jak žal²*

Je proto nepravděpodobné, že by neznal nejslavnější, v Čechách vyráběné mýdlo: Schichtovo jádrové mýdlo s ochrannou známkou „jelen ve skoku“. Mýdlo s jelenem, jež se na trhu objevilo někdy po polovině 19. století³ a je na něm dodnes, k praní používala – možná – i Nezvalova matka a později – možná – nechybělo ani v básníkově domácnosti.

Od konce 19. století se reklamy na mýdlo s jelenem pravidelně objevovaly na stránkách nejrůznějších novin a časopisů. O jedinečnosti a kvalitě Schichtova mýdla a jeho *výtečné jakosti* byly informovány nejen čtenářky *Ženského světa* a *České hospodyně*, ale i čtenáři *Národních listů*, *Lidových novin*, *Světozoru*, *Pestrého týdne* či obrázkového týdeníku *Letem světem* a jiných.

V čase Nezvalova dětství bylo mýdlo s jelenem inzerováno verši:

*Mýdlo „jelen“ jaký zdar
pro prادلky čilé,
ni nitky nejde tu v zmar
a prádlo je přec sněhobílé.⁴*

*V tanci peru,
na mou věru,
jelen mýdla užívám,
valné práce nemívám.⁶*

*U sousedek podivení
ač zázraku v tom vlastně není
že máme prádlo krásně bílé.
S mýdlem „jelen“ docílíte
té bělosti – uvidíte.⁵*

*Skvostné v barvě ba i v niti,
každému se v očích vznítí
touha prádlo sněhobílé míti.
Žádné díry, otřepený lem!
Nebýt mýdlo s „Jelenem“,
neměla bych žádné prádlo více.⁷*

Když pak Nezval po letech četl v inzerátu na mýdlo s jelenem chudé dvojverší s laciným rýmem *Kdo by dál – jiným pral?*⁸, nemohl si nevzpomenout na ony krásné básně, které jako sedmiletý své mamince – možná – z *České hospodyně* předčítal. Nespokojenost s básnickou úrovní dvouverší propagujícího mýdlo jeho dětství vedla Nezvala k „napsání“ vlastního veršovaného reklamního textu.⁹

1 Úryvek z básně *Prodavač mýdel* ze sbírky *Skleněný havelok* (1932).

2 Báseň *Mýdlo* ze sbírky *Básně na pohlednice* (1926).

3 Ochranná známka byla sice zaregistrována až v roce 1891, jádrové mýdlo s jelenem však Schichtova továrna v tu dobu produkovala už několik let (Jelen: Ze sklepa až do výloh obchodů. *Jak se pere s Jelenem* [online]. [cit. 2017-03-04]. Dostupné z: <http://www.jakseperesjelenem.cz/clanek/64-jelen-ze-sklepa-az-do-vyloh-obchodu/>).

4 *Česká hospodyně: ilustrovaný časopis rodinný*. 1906–1907, roč. 8, č. 12, s. 96.

5 *Česká hospodyně: ilustrovaný časopis rodinný*. 1906–1907, roč. 8, č. 5, s. 40.

6 *Česká hospodyně: ilustrovaný časopis rodinný*. 1906–1907, roč. 8, č. 7, s. 56.

7 *Národní politika*. 1906, roč. 24, č. 322 (22. 11.), s. 15.

8 *Ženský svět: list paní a dívek českých*. 1930, roč. 34, č. 6–7, s. 129.

9 Podobně tomu bylo i při vzniku Nezvalova překladu *Internacionály*; právě nespokojenost s původním českým překladem této francouzské písně byla básníkovi motivací k vytvoření překladu vlastního (viz SVOBODA, Jiří. *Přítel Vítězslav Nezval*. Praha: Čs. spisovatel, 1966, s. 211–212).

O osudu této Nezvalovy básně není nic známo, nedochovala se ani v básníkově pozůstalosti. Podle lechtivého vyznění ji však můžeme datovat do počátku 30. let, kdy Nezval psal pornograficky laděnou autobiografickou prózu *Sexuální nocturno* (1931) a erotickými básněmi přispíval do Štyrského *Erotické revue* (1931–1933). Nebýt Josefa Wienera (1901–1983), lékaře Osvobozeného divadla a později psychiatra v New Yorku, byla by tato Nezvalova báseň navždy ztracena; v dopise Janu Werichovi z 11. února 1972 Wiener našťastí znění Nezvalovy reklamy na mýdlo s jelenem „cituje“:

*Chtěl bych být věčně mladým,
chtěl bych být jelenem,
chtěl bych se věčně pěnit
nad dívčím kolenem.*¹⁰

Velká škoda, že firma Schicht a po jejím znárodnění v roce 1946 Severočeské tukové závody nepoužily těchto Nezvalových veršů k propagaci svého výrobku.

¹⁰ Dopis Josefa Wienera (=J. A. Winn) Janu Werichovi z 11. února 1972. Otištěno v knize *Alcantara: Z díla MUDr. J. A. Winna*. Praha: Pražská imaginace, 1992, s. 165.

Nezvalova reklama na mýdlo s jelenem.

K aprílu 2017 sepsal Alsen Hanson.

Vytvořeno pro internetové stránky <http://vitezslavnezval.cz/>.

Datum vydání: 1. 4. 2017

*Tento dokument podléhá licenci Creative Commons.
Uveďte autora – Nevyužívejte dílo komerčně – Zachovejte licenci
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/cz/>*